

Kent u uw wijk?

Ton Wolters

Deel 2: Spaans Neerbeek

Het voormalige gehucht Spaans Neerbeek is een van de oudste woonkernen van Geleen. Het lag in een uithoek van de gemeente en behoorde eeuwenlang tot de parochie Oud-Geleen.

Het nieuwe mijnspoor van Staatsmijn Maurits naar het NS-emplacement in Nuth scheidde in 1931 de beide Neerbeeken, die nu alleen via een spoorwegovergang met elkaar verbonden waren.

Bij de stichting van de Callistusparochie van Neerbeek werd Spaans Neerbeek in 1933 logischerwijs bij deze nieuwe parochie gevoegd omdat het samen met het grotere "Hollands Neerbeek" een grote kern vormde.

Door de ingebruikname van één rijbaan van de autoweg Geleen – Nuth in 1953 kwam de spoorwegovergang te vervallen en werden beide kernen volledig van elkaar gescheiden. Er kwam een viaduct over de autoweg en het voormalige mijnspoor aan de huidige Europalaan.

In 1963 werd het gehucht Spaans Neerbeek bij de nieuwe Pastoor van Ars-parochie gevoegd.

De oudst bekende vermelding van Neerbeek is uit 1225 als Arnold van Born zes hoeven noemt die deel uitmaken van het landgoed Nederbeke.

In de kroniek van Beekenaar Peter Treckpoel wordt vermeld dat in 1505 de Gelderse troepen naar "Neyederbeick" trekken en ze buurtschap nagenoeg platbranden. In 1526 telde Neerbeek weer 39 huizen.

In de Codex 1605-1654 van de parochie Opgeleen (=Oud Geleen) noemt pastoor Leurs 11 bewoners van Nierbeek met naam, omdat zij een belasting in natura aan de kerk verschuldigd zijn.

Pas in 1661 wordt het land van Valkenburg definitief verdeeld tussen de Hollanders en de Spanjaarden.

(Oud-)Geleen en Spaubeek werden Spaans. Beek werd Staats. Neerbeek werd willekeurig in twee

stukken verdeeld. Het grootste deel van Neerbeek werd als Staatsgebied voortaan tot Beek gerekend.

Op een in 1663 opgestelde lijst worden voor Hollands Neerbeek 69 huizen genoemd en voor Spaans Neerbeek 21 huizen. Landmeter Jan Bollen telde in 1676 ook 21 huizen in Spaans Neerbeek.

Ten gevolge van de Spaanse Successieoorlog komen in 1715 de Spaanse gebieden in onze streken onder het gezag van Oostenrijk. Vanaf dan moeten we dus eigenlijk spreken van Oostenrijks Neerbeek. De naam Spaans Neerbeek blijft echter gehandhaafd.

De grenssteen van Naamse hardsteen waarin de namen GELEEN / BEEK zijn uitgekapt, stond ooit in de voormalige Dorpsstraat ter hoogte van het huidige overloopbassin aan de Van Akenstraat. Vanwege de aanleg van de geluidswal langs de A76 wordt deze steen weggehaald, en op 10 juli 1991 herplaatst op de oude grens aan de Europalaan, nu vlakbij de brug over de autoweg.

In de nieuwe uitbreidingsplannen van de gemeente Geleen was geen plaats meer voor de eeuwenoude kern van Spaans Neerbeek.

Het stratenplan van de nieuwe wijk werd volledig over de Dorpsstraat en de Kummekerweg van de buurtschap Spaans Neerbeek geprojecteerd. In 1965 wordt met de afbraak begonnen om deze nieuwe wijk in Geleen-Zuid te kunnen realiseren.

Wat gebleven is, is een klein stukje Dorpsstraat ter hoogte van het Verdiveld, met café Oud-Spaans, de nieuwbouw van Huize Wolf, Sunny Home en een aantal jaren-50 woningen aan de overzijde.

Ook de 2 monumentale bomen op het Verdiveld hebben de kaalslag overleefd. Zij stonden ooit aan weerskanten van een open veldkapel, met een veldkruis in een houten achterwand. Dit veldkruis werd in 1933 vervangen door een bakstenen kapel. Deze werd in 1965 weer afgebroken. Op deze plek werd in 1973 opnieuw een veldkruis geplaatst.

Van de toenmalige Kummekerweg zijn alleen het oude huis aan de Bachstraat/Weberstraat en de eerste huizen langs de ventweg aan de Jos Klijnenlaan nabij Rijksweg-Zuid gespaard gebleven.

Bronvermelding

- *Spaans Neerbeek, een oud en voormalig gehucht onder Geleen*, MPH Hamers, 1989
- *Neerbeek, een apart kerkdorp. Wat Baek ós bud, deel 6*, JHM Hoen, 1983
- *Geleen door de eeuwen heen, deel 1*, Schug, 1964
- *Parochie Geleen van 1605 – 1654*, Frits Hermans
- www.geleenzuid.nl => boek 50 jaar Geleen-Zuid, hoofdstuk 2: Voorgeschiedenis

Foto's van

Pinxt, Rob Holthuis, Eussen-Peters, Storcken Eyssen-Clerx en Heemkundevereiging Geleen

